

Stichting 'SPOREN VAN DE OORLOG MILL'

De betekenis van Mill in de historie van 'Linies en Stellingen'

Vóór de Tweede Wereldoorlog

Reeds in 1934 werd besloten een eventuele aanval van de Duitsers in het Zuiden tegen te houden dan wel te vertragen – na de natuurlijke hindernis van de Maas – middels een versperringslinie als tweede lijn. Van 1934 – 1936 werd deze versperring voorbereid in het Peelgebied tussen Weert en Griendtsveen. In 1937 ontstond het plan deze lijn door te trekken tot de Maas bij Grave. En wel van Griendtsveen tot het riviertje de Raam bij Mill in de vorm van een tankgracht die eveneens dienst zou doen voor de verbetering van de gewenste ontwatering van de Peel.

In 1939 werden bij de voormobilisatie twee regimenten infanterie in het Peel-Raam stellinggebied gelegerd. In de herfst van dat jaar begon de aanleg van het kanaal, dat lokaal al gauw de naam 'Defensiekanaal' kreeg.

Het kanaal werd in werkverschaffing uitgevoerd. Deels door de Heidemaatschappij en deels door de N.V. Grondmaatschappij, terwijl de Genie de directie voerde. Zo werd een groot aantal werklozen uit de omliggende dorpen tewerkgesteld om de stelling op tijd te helpen realiseren.

*

Tegelijkertijd werd in het gehele stellinggebied, onder de directie van de Genie, door burger aannemers langs het kanaal een groot aantal lichte kazematten gebouwd van de typen 'S' ('stekelvarken'), 'B' (flankerende betonkazemat) en 'G' (gietstaal). Achter het Defensiekanaal en achter het Raamdalen vormden zij een aaneengesloten vuurfront.

Direct achter, aan eigen zijde van het kanaal, werd een zone met mijnversperringen aangelegd. Daar weer achter werd een driedubbele hekversperring gebouwd ten behoeve van de hoofdstelling, 200 tot 1000 meter achter het kanaal.

Dit werk werd uitgevoerd door de gemobiliseerde en in Mill ingekwartierde militairen van het Veldleger. Zij moesten de stelling bovendien versterken met vele loopgraven, schuilplaatsen, prikkeldraadversperringen, tankversperringen op de wegen enz.

Bij de Duitse aanval op 10 mei 1940 was het werk vrijwel klaar.

De in februari 1940 nieuwbenoemde opperbevelhebber achtte de stelling echter te zwak om met succes de Duitsers te kunnen tegenhouden, met name nadat bleek dat de Belgen niet voor de noodzakelijke aansluitende verdedigingslinie konden zorgen. In maart 1940 werd besloten om in de Peel-Raamstelling uitsluitend een zogenoemd vertragend gevecht te leveren. Dat betekende dat de Duitsers aan het Peelkanaal tijdelijk moesten worden tegengehouden teneinde andere troepen meer landinwaarts de gelegenheid te bieden de verdediging voor te bereiden.

*

Tijdens de oorlog

Bij het uitbreken van de oorlog op 10 mei 1940 was daarom het merendeel van het in het gebied gelegerde 3^e Legerkorps reeds teruggetrokken naar het Waal – Linge gebied, teneinde de verdediging van de 'Vesting Holland', het huidige Randstad-gebied, te kunnen voorbereiden.

In de gehele Peel-Raamstelling bleven alleen de lichte Peeldivisie en zes bataljons infanterie achter.

Het aanvalsplan van de Duitsers voor Nederland was de 'Blitzkrieg': vitale delen in het westen van het land bezetten met luchtgelande eenheden en vervolgens met grondtroepen, daar waar succes te boeken zou zijn, snel aansluiting zoeken met die eenheden. Daarvoor was van groot belang om minstens één vaste brug over de Maas ongeschonden in handen te krijgen, hetgeen lukte bij Gennep. Het gevolg was dat Mill een cruciale rol zou krijgen in de aanval van de Duitsers. Bij Mill komen namelijk enkele belangrijke oost-west verbindingen samen, waardoor het dorp een sleutelpositie in de Peel-Raamstelling innam. Bovendien liep een spoorlijn hier dwars door de stelling.

Na een misleidingsactie van door als Nederlanders verklede Duitse militairen kwam om ca. 04.00 uur de brug zomaar in Duitse handen. Daarna kon een pantser trein vol met militairen over de niet-vernieelde spoorbrug rijden en vervolgens om 04.30 uur, bij totale verrassing, eveneens de linie bij Mill aan de Defensiekanaal passeren. De Nederlandse militairen in de linie waren, door het ontbreken van verbindingsmiddelen, niet op de hoogte gesteld van de Duitse actie bij Gennep en ze wisten ook niets af van een Duitse trein.

Enkele kilometers verderop (bij halte Zeeland) stapte het bataljon Duitse militairen uit. Het plan was om de Nederlandse linie aan het kanaal in de rug aan te vallen. Bij terugkeer van de trein wisten de inmiddels gealarmeerde militairen bij het kanaal om 05.15 uur de trein tot ontsporing te brengen middels de z.g.n. 'asperges' op de spoorbaan. Als gevolg daarvan kwamen reeds in de vroege ochtenduren van 10 mei de twee bataljons aan het Peelkanaal – ter hoogte van Mill en zuid ervan I-3 Regiment Infanterie (RI) en ten noorden van Mill I-6 RI – in gevecht met Duitse troepen. Met name vanaf de stelling bij de ruïne Kapelhof wisten Nederlandse militairen met succes de Duitsers in en bij de ontspoorde trein tegen te houden.

Het gros van het Duitse bataljon dat de linie bij Mill in de rug moest aanvallen stuitte bij zijn omtrekkende beweging op de mannen van III-20 Regiment Artillerie. Na een uniek en heldhaftig gevecht konden de artilleristen met hun oude '8 Staal' kanonnen de vijand terug dringen. Om ca. 07.30 uur wist dit Duitse bataljon (minus) ten zuiden van Mill echter een bres van twee kilometer in de linie te slaan. Eén van de eenheden van dit bataljon had reeds eerder in de ochtend zelfstandig enkele kazematten in de omgeving van de Volkelse weg bij verrassing veroverd.

De Duitse aanvallers hadden hier het succes vrijwel zeker kunnen uitbuiten, hetgeen echter niet gebeurde omdat de radioverbindingen faalden. Bovendien verkeerden zij in de veronderstelling dat achter het kanaal nog steeds het gehele 3 Legerkorps de linie verdedigde!

*

Om de vijandelijke inbraak te zuiden van Mill ongedaan te maken stuurde het Legerkorps het Regiment Huzaren-motorrijders voor een tegenaanval. Die stuitten daarbij eerst op de eigen hindernissenlijn en vervolgens op hevige tegenstand van de Duitsers. Pas in de namiddag was het gelukt om een deel van de inbraak teniet te doen.

In de loop van de middag zetten twee regimenten van de Duitse 256^e Infanteriedivisie de aanval in op de stellingen in en ter weerszijden van Mill. Deze ging de gehele middag door, met artillerie, pantsergranaten, mitrailleurs en geweren. Tal van kazematten werden door het vuur van antitankgeschut en zware mitrailleurs getroffen en uitgeschakeld. Ondanks het zware en intensieve geschut van de Duitsers wisten de militairen in de kanaallinie stand te houden, maar niet zonder verliezen.

Ter voorbereiding van de doorbraak bombardeerden Duitse Stuka's van ca. 18.00 – 19.00 uur de gehele linie bij Mill. Ze richtten weinig schade aan aan de kazematten, maar des te meer aan talrijke huizen, boerderijen en de houtfabriek van Van Hout.

Ondanks de hevige bombardementen bleef het gros van de militairen op zijn post. Wel had het moreel van de soldaten een flinke dreun gekregen. Het wachten was nu op de duisternis van de tweede oorlogsnacht. Pas in de loop van de avond werd de stelling door de Duitsers doorbroken.

De Nederlandse legerleiding had besloten de militairen van de Peel-Raamstelling in de loop van de nacht te laten terugtrekken en wel tot achter de Zuid-Willemsvaart. Door de hectische en onoverzichtelijke situatie in de linie, maar met name door het gebrek aan goede verbindingsmiddelen, bereikte deze order een aantal militairen aan het kanaal niet! Het gevolg was dat een deel van de militairen bleef doorvechten tot ze door de Duitsers gevangen genomen of gedood werden.

De volgende morgen om 08.45 uur berichtten Duitse patrouilles dat er niet meer werd gevochten. De slag bij Mill was geëindigd.

*

De militairen in de kanaallinie bij Mill hebben zich – met verouderde wapens – hevig en moedig verzet tegen de Duitse overmacht en wisten plaatselijk, maar tijdelijk, ook succes te boeken. Zo kon de geplande snelle doorstoot van de Duitse aanvallers worden voorkomen, en hebben de militairen bij Mill hun (beperkte) opdracht met succes uitgevoerd.

Bij hun moedige optreden in de slag bij Mill zijn 31 militairen gesneuveld. Onder de burgerbevolking van Mill vielen 9 doden te betreuren; zij werden getroffen door het oorlogsgeweld.

Na de oorlog

Ter nagedachtenis van hen die hun leven hebben gelaten in die strijd zijn een drietal monumenten opgericht, te weten

- het oorlogsmonument in het I-3 RI-plantsoen, waar jaarlijks de doden worden herdacht, vlakbij de kazemat van de gesneuvelde sergeant Blokland;
- het spoorwegmonument, op de plaats van en ter herinnering aan de ontspoorde Duitse pantser trein;
- het artilleriemonument, op de plaats van en ter herinnering aan de heldhaftige strijd van de mannen van III-20 RA.

Bovendien houdt Mill de 'Sporen van de oorlog' aan het Peelkanaal intact.

*

De betekenis van Mill in de historie van 'Linies en Stellingen'

In 1934 werd besloten een eventuele Duitse aanval in het zuiden van Nederland – na de Maas, als eerste (natuurlijke) hindernislijn – tegen te houden dan wel te vertragen middels een versperringslinie als tweede lijn. Van 1934 – 1936 werd deze versperring voorbereid in het Peelgebied tussen Weert en Griendtsveen. In 1937 ontstond het plan deze lijn door te trekken tot de Maas bij Grave. Van Griendtsveen tot de rivier de Raam bij Mill zou dat een soort tankgracht worden die eveneens dienst zou doen voor de verbetering van de gewenste ontwatering van de Peel. In 1939 werd met de aanleg van dit 'Defensiekanaal' begonnen. Een groot aantal werklozen hielp mee om het werk te realiseren. Ook particuliere ondernemers werden gecontracteerd om duurzame versterkingen aan te brengen. In het gehele stellinggebied werd namelijk een groot aantal lichte kazematten gebouwd van de typen 'S' ('stekelvarken'), 'B' (flankerende betonkazemat) en 'G' (gietstaal). Achter het Defensiekanaal en achter het Raamdalen vormden zij een aaneengesloten vuurfront. Bovendien bevatte de stelling vele loopgraven, schuilplaatsen, draadversperringen, mijnenvelden, tankversperringen op de wegen enz. Bij de Duitse aanval op 10 mei 1940 was het werk vrijwel klaar.

*

In februari 1940 werd de stelling te zwak geacht om met succes de Duitsers te kunnen tegenhouden, met name nadat bleek dat de Belgen niet voor de noodzakelijke aansluitende verdedigingslijn konden zorgen. In maart 1940 werd besloten om in de **Peel-Raamstelling** uitsluitend *een verdragend gevecht* te leveren.

*

Op 10 mei 1940 werd daarom het merendeel van het in het gebied gelegerde 3^e Legerkorps teruggetrokken naar een gebied van de grote rivieren, teneinde de verdediging van de 'Vesting Holland', het huidige Randstad-gebied, te kunnen voorbereiden. In de stelling bleef zo slechts een betrekkelijk kleine legermacht achter. Het aanvalsplan van de Duitsers voor Nederland was de 'Blitzkrieg': vitale delen in het westen van het land bezetten met luchtgelande eenheden en vervolgens daar waar succes werd geboekt met grondtroepen snel aansluiting zoeken. Daarvoor was van groot belang om minstens één vaste brug over de Maas ongeschonden in handen te krijgen, hetgeen lukte bij **Gennep**.... Na een *misleidingsactie* kwam de brug over de Maas zomaar in Duitse handen. Gezien zijn sleutelpositie in de Peel-Raamstelling – door de wegen en de spoorlijn van oost naar west – kreeg **Mill** een **cruciale rol** toebedeeld in de verdere aanval van de Duitsers. Een pantser trein vol met militairen kon over de brug rijden en vervolgens bij totale verrassing eveneens de linie bij Mill aan het Defensiekanaal passeren. Bij terugkeer van de trein wisten de inmiddels gealarmeerde militairen bij het kanaal de trein tot ontsporing te brengen middels de z.g.n. 'aspergers' op de spoorbaan. De militairen in de kanaallinie hebben zich hevig en moedig verzet tegen de Duitse overmacht die in de loop van de dag hun linie bereikte en wisten plaatselijk, maar tijdelijk, ook succes te boeken. Pas tegen de avond werd de stelling doorbroken. Zo kon de geplande snelle doorstoot van de Duitse aanvallers worden vertraagd en hebben de militairen bij Mill hun (beperkte) opdracht met succes uitgevoerd. Bij hun moedige optreden in de slag bij Mill zijn **31 militairen** gesneuveld en werden

eveneens **9 burgers** gedood; veel gebouwen werden verwoest. De Nederlanders trokken zich op de **11^e mei** terug op de **Zuid-Willemsvaart**.

*

Ter nagedachtenis van het heldhaftig optreden en van hen die hun leven hebben gelaten in de strijd bij Mill houdt Mill de 'Sporen van de oorlog' intact en zijn bovendien een drietal monumenten opgericht.

*

Wabe Braam

